

ПРИПРЕМЕ ЗА УСТАНАК У МАЧВАНСКОМ СЕЛУ РАВЊУ

(Из необјављеног рукописа „Записи и сећања”,
приредио Радосав М. Беловуковић)

Партијска ћелија у мом селу формирана је средином 1934. године, када смо у Партију примљени ја и Александар Лала Станковић. Нешто касније су примљени Александар Ацомир Ивић и Марко Јовановић.

У оваквом саставу, а уз велики број својих симпатизера и сарадника у селу и околини, наша ћелија је дочекала и други, светски рат. Непосредно пред рат један од најактивнијих сарадника наше ћелије постаје Драгорад Драган Станковић, брат Лале Станковића, који је у лето 1940. године завршио средњу пољопривредну школу у Ваљеву. Наша активност је била велика и пре рата, а нарочито по упаду трупа фашистичке Немачке у нашу земљу.

После окупације, једно време нисмо имали везе са новоформираним Окружним комитетом Партије, нити ма са којим истакутијим партијским руководиоцем, од кога бисмо добијали помоћ и директиве за рад. Таква ситуација налагала је да предузмемо мере у циљу повезивања са најодговорнијим друговима. . .

Ситуација у Мачви била је наелектрисана. Велики број до тада „виђенијих” људи отворено је стао на страну окупатора и помагао у остварењу његових планова, док се извештајни број њих био иасивизирао у политичком погледу. Народ је био расположен за борбу, али је осетио издају. И ми смо то добро знали и баш због тога смо се и упињали да све то народу објаснимо. У томе смо имали добрих резултата, али смо и сами увиђали да је то недовољно и да нам мањкају снаге, јер се за објашњење појединих момента и догађаја нисмо осећали најспоообнијим. Све је то пред нас поставило питање: од кога, како и где добијати објашњења, с ким се договарати? У тражењу одговора, донели смо одлуку да се још тешње повелемо са Луком Туфегџићем у Богатићу. Поред тога, тада сам сматрао да ћу код Луке вероватно наћи неког друга из Шапца или Београда, јер ми је било познато да су се комунисти из Шапца и осталих места у ГТодрињу свестраније активирали отако је формирано ново окружно партијско руководство на челу

са Добросавом Радосављевићем Народом, кога ја нисам лично познавао. Пре него што сам донео одлуку да идем код Луке, отишао сам у Равње и одржао састанак ћелије, на коме је донета одлука да на састанак са Луком пођемо Лала Станковић и ја,

Извршавајући овај налог ћелије, Лала и ја стигли смо у Богатић. Међутим, везу са Луком Туфегџићем нисмо тада ухватили. Док смо се кретали кроз Богатић, иред нас је изашао Драгутин Цуцић, тада адвокатски приправник код адвоката Свете Берића у Богатићу. Цуцић нам рече да је необично радостан што нас види и позва нас да дођемо у његову канцеларију. Адвокат Света Берић тада није био ту. Чим смо ушли и сели, Цуцић нас је напустио рекавши да ће се одмах вратити, а после неколико минута ушао је у канцеларију у друштву једног човека, Тај човек је био елегантно обучен: ново грађанско одело модерног кроја, фини шешир, мантил и кравата; лично је на правог господина. Цуцић нам га представи:

— Ово је друг Мика Јарац. . .

Представили смо се и ми. Руковасмо се с њим и рекосмо своја имена, али прихметисмо да нас Мика Јарац већ по нечему зна. Кад смо се укратко упознали и поразговарали о неким општим питањима, Мика седе поред нас и поче да нам објашњава политичку ситуацију. Причао је он тако присно, јасно и разумљиво, правим народним језиком, да нам је било јасно да смо наишли на правог револуционара који зна шта хоће. . .

Већ крајем априла, комунисти из мог села донели су одлуку да иотражимо везе са комунистима **ВЗ** околних села. Прво Ацомир Ивић, а затим Лала Станковић и ја, често смо одлазили у Црну Бару и састајали се са доктором Жиком Јанковићем, који је у своје стану имао скривен радио-апарат. Ацомир и Лала су код Жике долазили из Равња, а ја кад год сам пролазио кроз Црну Бару, било да идем из воденице у Равње или обрнуто. Једном сам пролазећи за Равње навратио у Жикин стан и нашао тамо мени непознатог човека, којег ми је доктор Жика представио као свог ујака и звао га „Ујка“. Био је то Милорад Петровић Ујка, обућарски радник из Београда, родом из Обреновца, који је био пре кратког времена изашао са робије, на којој је провео око 12 година, Ујка је био способан човек, теоретски врло јак, па нас је просто одушевио својим познавањем међународне и унутрашње проблематике. Он је тих дана дошао из Београда и склонио се код свог сестрића Жике, па је имао пуно свежих и за нас непознатих новости, које је знао лепо да тумачи. На неколико наших састанака говорио нам је о Партији и њеној улози у тим судбоносним данима, али нам никад није рекао како му је име. Заправо, ни ми га то никад нисмо гштали. Били смо навикнути на устаљену праксу конспирације у илегалном раду, па ниомо ни постављали таква питања као што су: како је неке име, одакле је и слично, јер нам је свако запиткивање било страно. Тако је било и касније. Иако је Ујка, већ крајем августа, постао политички комесар чете,

ја га ни тада нисам знао по имену, већ, једноставно: „Ујка". Тако су га звали и остали другови.

Дакле, прве наше везе ишле су у Богатић и Црну Бару, а затим у Засавицу и остала места у Мачви и ван ње. . .

На дан напада фашистичке Немачке на Оовјетски Савез, 22. јуна 1941. године, затекао сам се у Равњу. Неколико чланова моје ћелије било је на окупу па смо одмах одржали састанак. У очекивању да нам другови дођу на заказано место, приђе ми Лала Станковић и саопшти:

— Ацомир је напустио кућу и повукао се у илегалност. . .

— Шта ми рече, бре, Лало? — зачуђено га упмтах.

— Јесте!. При поласку од куће рекао је родитељима и својој жени Гини да кажу како је он отишао у Црну Бару и одвео дете доктору...

У току састанка, док смо дискутовали о најновијим збивањима, Лала је неколико пута поновио:

— Чувај, се, Милане. . . Наступили су озбиљни дани, окупатор ће, уз помоћ својих сарадника, покушати да нас ликвидира. . .

У том смислу смо и донели закључке: да се сви причувамо, али да не губимо контакте са народом и већ успостављеним везама. По завршетку састанка ја сам појахао бицикл и напустио Равње. Преко Црне Баре и Глоговца журио сам да стигнем у воденицу и да помоћницима издам задатке па да се опет вратим у село. Још под дојмом најновијих вести, брзо сам прошао Црну Бару и Глоговац, стално размишљајући тако интензивно, да просто нисам ни приметио човека који је стајао на путу испред мене, али чим са га угледао, стао сам као укопан: човек је стајао на ивици пута испред мог бицикла и смешкао се. На себи је имао стари гуњ „крцалинац" са десетак закрпа, а на главу је био нагurio стару црну шеширчину кроз чије су рупе штрчали чуперци косе. Личио је на запуштеног просјака, који је лутао сеоским улицама. Кад су нам се погледи срили, развукао је уане у осмех, ухватио ме за руку и без речи повео у оближње кукурузе. Био сам, изненађен, и кад сам се мало прибрао, у одрпанцу сам препознао Мику Митровића Јарца. У кукурузима крај пута провели смо кратко време у разговору, и тада сам рекао Мики да се Ацомир Ивић већ налази у илегалности, а и да се ми остали припремамо за одлазак код Ацомира. Чувши моје речи, Мика се опет само насмеши, ухватио ме за руку и рече:

— Буди опрезан. Чувај се. Руси ће Немцима сабити зубе у вилице, а ми морам!о бити спремни да то дочекамо. Основно нам је сада да нађемо оружје! Кад Руси потеряју Немце, ми да их дочекамо. . .

Чврсто смо стисли један другом руку и — растали се. Мика је отишао не знам куд, а ја у правцу воденице, али сам се у њој мало задржавао; махом сам време проводио у Салашу Црнобарском, затим у Богатићу, Глоговцу, Црној Бари и Равњу. Имао сам

револвер и 16 метака, што ме је у неку руку умиривало. Мпак, ноћи сам већином проводио у воденици. . .

Тако сам дочекао и ноћ између 25. и 26. јуна. Вративши се уморан из Равња, уз тихо клопарање воденичких ваљака, чврсто сам заспао. Али — само на тренутак! Пробудио сам се врло брзо и онако дремован лешкарио на кревету и размишљао. Одједном, осетио сам да неко полако улази у воденицу. Већ је било око два сата попоноћи, када је једна људска прилика тихо ушла, нагнула се над кревет и прошапутала:

— Куме, дошло је наређење од среског начелника из Богаћића да све комунисте похапсимо. . .

У мраку сам препознао глас мог старог пријатеља, жандармеријског поднаредника Харалампија Јанаћковића, коме сам био венчани кум, а и сина му крстио. Харалампије је био на служби у жандармеријској станици у Црној Бари и често је долазио код мене док сам с воденицом био на Бановом броду, између Равња и Црне Баре, а касније и на Подинама. Познавао сам га одлично и нисам имао разлога да му не верујем; али — шта човек у тим приликама зна? У магновењу, намах сам помислио: жандарм је жандарм. Он ради свој посао за који је плаћен, па можда и нема баш много смисла за кумство, пријатељство и другарство. Зато одлучих да се претварам, као да ме није ништа брига што срески начелник хоће да похаиси комунисте.

— Чега ја имам да се бојим, куме? Нити сам кога убио, нити сам шта украо — рекох Јанаћковићу.

Он ме некако сажалјиво погледа, па настави:

— Знаш, куме. Ти знаш да си 1937. године хапшен као комуниста и да си и за данашњи режим опет само комуниста и сумњив човек. Ја сам ноћас већ био у Равњу и рекао сам председнику општине Милораду Симићу да јави осталим комунистима да се склањају, а затим сам дошао да и тебе обавестим. Ти у воденици не смеш остати јер ће ујутру патрола стићи да те ухапси. Мораш се негде склонити, а кроз неколико даиа ето и мене — скоро шапатом рече ми мој кум Јанаћковић и нечујно напусти воденицу.

Тада сам му поверовао; а касније је и он испунио своје обећање — већ првих дана после наше прве оружане акције у Мачви он нам је приступио, био одличан борац и командир вода, али је пред крај те године пао у непријатељске руке па је стрељан у шабачком логору.

Веровао сам Јанаћковићу, али сам опет био у некој недоумици. У таквом стању изашао сам пред воденицу. До зоре је било остало још мало, па сам решио да искористим ноћ и одем до Равња. Бициклом сам пошао преким путем, стазама преко њива, да бих што пре стигао. Ноћ је била лепа, ведро и мирна, па је било дивно путовати по хладовини. Кад сам био мало поодмакао од воденице, сусрео сам се са мојим синовцем Милисавом. Он је био пошао да ме тралси и да ми саопшти да су се сви чланови КПЈ из

Равња повукли у илегалност па чекају да им се и ја придружим. После краћег разговора, Милисав и ја смо се договорили где треба да дођем, а затим смо утврдили знаке распознавања и растали се; Милисав се вратио у Равње, а ја у моју воденицу. . .

Мојим помоћницима сам рекао, ако ме неко тражи, да кажу да сам отишао у Богатић. Одлазећи од воденице, и помоћницима сам заварао траг и кренуо у правцу Салаша Црнобарског, где сам се склонио у кућу Душана Лаушевића. Већ је свањивало кад сам ушао у кућу и отпочео разговор са Душаном. Тога момента, у освет зоре, 26. јуна 1941. године, ја сам постао илегалцац а престао сам бити воденичар; престао сам обављати онај посао који сам, са прекидом због учешћа у рату и заробљеништву током првог светског рата, обављао више од двадесет пет година.

Цео тај дан провео сам у Душановој кући, а пред мрак сам кренуо у Равње. Знао сам да су се равњански илегалци окупили у Бинограду Гале Станковића. Затекао сам их на наслону у винограду и ту смо остали до зоре, а онда смо прешли у део атара званог Требљевине.

У Требљевинама смо 28. јуна добили обавештење да на неки оастанак, који ће се одржати на месту Бубања код Глушаца, треба да дође секретар партијске ћелије. Међутим, ми смо одмах одржали састанак и донели одлуку да на састанак у Глушце упутимо Лалу Станковића, из простог разлога што је Лалија мајка родом из породице Бркић из Глушаца и Лала ће се далеко лакше снаћи у Глушцима него ја, који скоро никога тамо нисам познавао, па би моја појава у селу била лако примећена. Одмах после нашег састанка Лала је отишао у Глушце, а вратио се 30. јуна.

Чим се Лала вратио, опет смо одржали састанак ћелије, и Лала је поднео извештај о своме путу у Глушце. На овоме састанку Лала нас је упознао да је у Глушцима одржана Окружна партијска конференција, на којој је разматрано неколико горућих проблема у вези са активношћу партијских организација и припремама партијске организације и народа за устанак. У односу на нашу ћелију, Окружна партијска конференција поставила је ове конкретне задатке: да Лала Станковић, као новоизабрани члан Окружног комитета, преузме од мене дужност секретара партијске ћелије и да се у Равњу формира сеоска партизанска чета, чији командир треба да постанем ја.

На овом састанку Лала је преузео од мене дужност секретара партијске ћелије, а затим смо дискутовали о могућностима формирања сеоске партизанске чете и њеним задацима. Пошто нас је у групи било мало, и то само чланови Партије, донели смо одлуку да на овом састанку само изаберемо руководећи кадар чете, и то: командир чете бићу ја, политички комесар Лала Станковић, а за десетаре у чети одредили смо: Милића Бучића, Милоша Бучића, Милисава Симића, Миладина Ивића и Милисава Мију Б. Беловуковића, учитеља и резервног потпоручника. Ови људи чинили су

нам се најпогоднијим, иако нису припадали илегалној групи. Касније, мада до формирања чете није дошло у овом саставу, ми смо ове другове наоружали. Када смо их позвали на разговор, постављали смо им задатке да размишљају о саставу својих будућих десетина. Међутим, брзина развоја догађаја омела је спровођење плана рада на формирању ове чете. . .

И даље смо се налазили у Требљевинама, склоњени у траву и жбуње, трзали смо се на сваки шум, па и кад миш појури кроз траву. Недалеко од нас била је нека бара, звана Млаква, сва обрасла у шаш и шибље, и ми смо се ту склањали, посебно кад видимо да се неко приближава. Осећали смо се нелагодно, без икакве сигурности, јер нисмо били наоружани. То је био разлог да, смо при свакој речи, у свакој дискусији са доктором Жиком и Ујком, а и међусобно, постављали једно те исто питање: како доћи до оружја?

Оба(вештени да се у Јадру пушка може купити за врло мале паре, па чак и за 50 и 60 динара по комаду, 1. јула одржали смо састанак и одлучили да Лала и ја кренемо у правцу Лешнице, са циљем да набавимо оружје. Скупили смо нешто око 2.000 динара и сутрадан, 2. јула кренули на пут. Ишли смо пешке преко поља, прошли Глоговац и ушли у Салаш Црнобарски и ту свратили код јанка Пелића, земљорадника и активног припадника Радикалске странке пре рата, Јанко нас је љубазно примио, дао нам вечеру и понудио да код њега спавамо. Пред зору нас је пробудио према нашем договору, па смо сели у његове таљиге и пошли преко Бадовинаца и Новог Села, Са мном; и Лалом ишао је и Јанко. Када смо стигли у центар Лешнице, где је тада био пијачни простор — сада велики парк — видели смо мноштво немачких војника, тенкова, топова и остале ратне опреме. У Лешници се нисмо задржавали, већ смо зауставили коња тек пред једном кафаном у Лозници, где смо навратили да ручамо. На лозничким улицама видели смо масу света, која је под командом немачких војника расклањала циглу, цреп и друго са улица. Чим смо завршили са ручком, кренули смо у гравцу Недељица, Међутим, нисмо далеко одмакли од Лознице, а на путу смо спазили једног путара, који нас је зауставио с питањем:

— Куда, људи?

— Тражимо раднике за жетву пшенице — рекосмо.

— А, да ли вам треба оружја?

— Не, не треба иам — промукло рекох. — Али, ако баш имаш, можемо нешто и купити.

— Имам две пушке.

— Пошто комад?

— За сваку тражим по две хиљаде динара.

— Не, оружје нам не треба. Шалили смо се само — слагасмо нашег саговорника, јер нисмо имали довољно новаца да бисмо купили обе пушке од њега.

Продужили смо, али смо се одмах договорили да под таквим условима не вреди ићи даље. Ако пушке нису јефтине од 2.000 динара по комаду, онда нам нема друге него да се вратимо у село и прикупимо још новаца, па да онд опет дођемо овамо. Окренули смо кола и вратили се. Кад смо дошли у Липнички Шор, свратили смо у кућу једног човека, који је извесно време пре рата, био слуга код Јанка Пелића. Знали смо да је током априлског рата у Липничком Шору разоружан цео 25. пешадијски пук и да се оружје једно време чак налазило и по каналима, па смо претпостављали да ћемо код овог бившег Јанковог слуге наћи неку пушку. Код тог човека смо и преноћили између 3. и 4. јула и захтевали од њега да нам нађе више пушака. Он је иристао, али је тражио да му дамо брашна. Будући да сам ја био воденичар, та ми се погодба чинила веома привлачна па смо одмах утврдили колико треба килограма брашна да му дамо за једну пушку, и на крају сам му обећао и награду у брашну. Затим смо се договорили да тај човек ступи у везу са Драганом Шакићем, који је повремено био жандарм у Црној Бари и да Драган дотера пушке до Јанка, Пелића у Салашу Црнобарском. Кад ово оружје прими, Јанко ће га својим колима пренети до Вишкупје. Ту ћемо га сачекати, а знак распознавања ће бити: врбова грана, бачена преко пута. Пошто смо сматрали да је посао успешно окончан, а и уговорили одређени дан за састанак са Јанком, вратили смо се у село. Одређеног дана душ смо чекали у шумарку крај Сава и мотрили на пут и грану на њему, али Јанко Пелић није дошао. . .

Наша илегална група повећала се 3. јула. Дошао нам је Миленко Самарцић, крзнар из Београда, родом из Равња. Лала и ја дуго смо се грлили и љубили са Миленком.; био је то један од наших најактивнијих сарадника. По његовом причању, он је у Београду био кандидат за члана КПЈ, а морао је побећи и аклонити се јод нас јер је његов секретар ћелије пао у руке полиције и касније обешен на Теразијама. . .

Осећали смо дан револуције; она је ту, на прагу, ми смо спремни да је прихватимо и понесемо њен терет, спремни смо да народ поведемо у борбу, али се без оружја не ратује. Одлучили смо да се одмах поделимо у три групе, па да кренемо у разним правцима да набављамо оружје. Главни финансијер овога пута био је Миленко Самарцић, који је ваљда сву своју уштеђевину донео и ставио на располагање Партији.

Миленко и ја смо пошли преко Црнобарског Салаша и ту заноћили, а рано ујутро, 5. јула, стигли смо у Ново Село и свратили у кућу мог и Миленковог друга Божидара Радосављевића, који је на војној вежби био заједно са Миленком. У Божидаревој кући смо заноћили и позвали на договор Михаила Илића, абаџију из тог села, старог сарадника Комунистичке партије; имали смо дуг разговор по свим питањима у вези с припремама за устанак.

Чим је освануо 6. јул, кренули смо даље. Прошли смо опет кроз Лешнргцу, која је и овога иута била пуна немачких војника, и окренули путем према Доњем Добрићу. На том путу орели смо Лалу и Ацомира, који су се враћали из Јадранске Лешнице. Скриели смо мало у страну и поразговарали о резултатима њиховог пута. Жалили су се како нису ништа пронашли и враћају се празних шака. Растали смо се од њих и дошли у Доњи Добрић, који су Немци пре кратког времена спалили. У разговору оа сељацима стално смо говорили о тој паљевини њиховог села и о потреби да се сви светимо фашистичким зулумћарима за таква недела, а затим смо напустили село и пошли према Горњем Добрићу. Кад смо ушли у село, свратили смо кући мог старог позканика Тихомира Бојиновића. Њега сам познавао из иредратних година, често је долазио код мене у воденицу и млео; сваке недеље је млео по неколико стотина килограма пшенице коју је куповао у Салашу Црнобарском, а затим брашно носио и продавао у Лозници. Познавао сам га као човека вичног тим пословима; такав је увек могао бити од користи. Тихомира смо затекли у његовом кућном дворишту, где је поправљао вршалицу и припремао се за вршај пшенице. Он је знао да сам ја већ у „шуми“ и чим смо се руковали, прешли смо на разговор. Кад сам му рекао да смо дошли да тражимо оружје, он се само насмејао и упитао:

— А, колико вам треба пушака?

— Па, шта му га знаш. Немац је ударио на Русију, па се може свашта очекивати. Ми се надамо да ће Руси оа свог огњишта отерати Немце па морамо бити спремни да их овде дочекамо и помогнемо браћи Русима — говорили смо Миленко и ја.

— Идем ја одмах, а ви не излазите из моје собе. Моја ће вам жена доносити свега што вам треба, а ја и синовац Жика идемо да вам донесемо орулја — рече Тихомир.

У Тихомировој кући, која се налазила на једној узвишици и до које је водио узани сеоски пут, остали смо Миленко и ја, док је Тихомир отишао у кућу свога синовца Жике, неколико стотина метара даље. Дали смо му нешто новаца.

Његова жена донела нам је вечеру: сир, кајмак и проју. После вечере легли смо да спавамо, али спавања није било; осетивши се усамљеним на тој узвишици, у околини коју нисмо добро познавали, морали смо бити опрезни. Већи део времена провели смо у разговору и нарочито говорили о Тихомиру, који никако да се врати, иако је већ било свануло. И тај дан смо провели у његовој кући, не излазећи чак ни на кућно двориште, и већ смо били почели сумњати у њешву искреност, мислећи да се негде прикрио с новцем и чека да одемо од његове куће. У тој неизвесности дочекали смо и следећу ноћ. Миленко је лешкарио на кревету и нешто брундао сам за себе, а, ја сам шетао по ооби и размишљао; навирале су разне мисли и сумње, иочев од тога да нас је Тихомир насамарио, да се дочепао нашег новца и отишао да нас при-

јави жандармима. Размишљајући о томе, упозорио сам Миленка да морамо бити што опрезнији, али је Миленко стално нешто говорио сам себи и љутио се на Тихомира, Већ је било око пола ноћи, између 7. и 8. јула, кад је неко закуцао на прозор собе у којој смо се налазили. Пришао сам прозору, провирио и у мраку угледао Тихомира и Ђеговог синовца Жику. Стајали су близу прозора и држали нешто на раменима. Уверивши се да су њих двојица сами, отворио сам врата и пустио их у собу. Чим су ушли, показали су нам пет пушака. Видећи пушке, Миленко је скочио с кревета, зграбио пушку у руке, принео је лицу и почео гладити.

Пушака има још, али нисмо могли више понети — рече Тихомир, као правдајући се.

— Пошто је комад? — упитасмо Миленко и ја заједно.

— 400 до 600 динара.

— Идите одмах по друге и колико год нађете ми ћемо купити. Чекамо вас овде. . .

Њих двојица су се изгубили у мраку, а Миленко и ја смо остали поред наших првих пушака, Загледали смо пушке и миловали их као најдражу ствар. Тада смо приметили да су пушке зарђале, јер су сигурно више дана биле неочишћене и неподмазане; као да су држане у земљи, Тихомир и Жика су се вратили и донели још четири пушке, неколико бомби и већу количину муниције. Имали смо девет пушака, неколико бомби и прилично муниције, и све то платили око 5.000 динара.

Пошто смо платили Тихомиру, одмах смо се договорили да нас он својим колима сутрадан, 9. јула, превезе до Равња. У току разговора Тихомир је пристао, али кад је почело да свањава он се предомислио. Свакако се био уплашио па је избегавао да нас вози. Тек на наше велико наваљивање пристао је да нас одвезе до Доњег Добрића и у свануће, упрегао је коња у таљиге, сео с нама и кренуо. Кад смо стигли у Доњи Добрић, Тихомиру се није ишло даље; сишао је с кола, пружио нам руку у знак поздрава и рекао.

—• Ето вам и коњ и таљиге па ако хоћете ви ми то све вратите, а ако нећете, и не морате.

Очигледно, био се уплашио за свој живот. Миленко и ја смо ошинули коња и кренули. Ишли смо сами и опет прошли кроз Лешницу. Немачки војници били су поустајали и шетали варошицом као незаинтересовани. У близини Ђовог Села срели смо пун камион немачких војника. Иду и певају, и не помишљају да им поред носа у колима проносим!о оружје. Кад је камион пролазио поред нас, скренули смо скоро у канал, пропустили га да прође и ишли у правцу Бадовинаца.

Али, тек ту је за мене било опаоно. У Бадовинцима се налазила жандармеријска станица, поред које смо морали проћи. Сви жандарми из те станице мене су познавали. Да ме жандарми и становници села не би препознали, ја сам легао у таљиге а Миленко је терао коња, У то време биле су зреле кајсије, па смо се

Миленко и ја договорили да се представљамо као накупци. Миленко је био јако довитљив човек, знао се снаћи и у компликованијим приликама, па је и у овом случају одиграо своју улогу до краја; где год је приметио у дворишту зреле кајсије, заустављао је коња крај пута и гштао домаћина или домаћицу јесу ли кајсије за продају и пошто су, стално понављајући да их он купује да би их препродавао на пијаци. Застајкујући, прошли смо и поред жандармеријске станице, али пред њом није било ни једног жандарма, па смо наставили и стигли у Салаш, код Јанка Пелића њиве. Мало даље, у једној од суседних њива, приметили смо Живадина, Илинчића Остојића, који је косио пшеницу. Видевши нас, бацио је косу, потрчао нам и руковао се, а затим је почео пипати по колима и напипао пушку!

— Дајте ми једну, бога вам нашега! — молио је

Нисмо му дали пушку. Живадин нам је испричао како ме жандарми скоро свакодневно траже, претресајући моју воденицу и околину.

— Нека их, неће ме дуго тражити — одговорих Живадину.
— Ускоро ћу ја њих потражити у њиховим касарнама. . .

Одатле смо отишли у Глоговац и тамо, у кући Добросава Крајчиновића, напредног земљорадника, састанемо се са Миланом Ђоковићем, Жиком Поповићем, Луном Туфегџићем, др Жиком Јанковићем и Ујком. Чим смо се поздравили, они углас упиташе.

— Шта сте урадили, другови Равњанци?

— Донели смо 9 пушака,, нешто бомби и муниције! — одговорисмо с нескривеном радошћу, а и они су се радовали као и ми.

Нашли су Исаила Милосављевића и Веселина Глигорића Гришку, наше сараднике од првих дана и одредили да Гришка врати таљиге и коња у Добрић, а Исаило да нас одвезе у Равње. . .

Једанаестог јула, под храстом у Пољу нашао нас је Милутин Андрић Тула, први наш обавештајац из Равња, који нам је донео вест да је у Равње дошло седам жандарма из Црне Баре и Мачванске Митровице и наредили да се окупи 50 људи, да са собом понесу секире, виле и други алат и да, пођу у хајку на нас. Велика групд сељака дошла је у заказано време пред зграду општине у селу, где су жандарми чекали, али на инсистирање жандарма да крену у потеру за „бандитима" и „шумцима," Равњанци су слегали раменима и говорили:

— Идите ви па их тражите, ако вам требају. Нека иде и срески начелник Јован Стаиисављевић, али ми нећемо. Они нама ништа не сметају, а и до зуба су наоружани па ће нас све побити. . .

— Ви сте наоружани па трчите за њима, а ми не смемо! — из шмиле људи викао им је Милутин И. Беловуковић, звани „Ерцолв" (који је касније стрељан у шабачком логору као један од активних учесника народноослободилачке борбе).

Негде после подне истог дана у ту нашу базу под храстом дошао је и мој син Радосав. Он је тога дана био на жетви пшенице

кад га је позвао мзој старији брат Милутин и рекао да ме пронађе по сваку цену и да ми преда једну цедуљицу, у којој ми брат јавља да су жандарми дошли у село да хапсе и пале па је боље да се предамо, него да нам похапсе породице и шшале куће.

— Оонео ти Милутину ову цедуљицу и реци му да се ми не предајемо, а њему ако је тешко, нека и он дође код нас — рекли смо Радосаву и дали му писамце да понесе у село.

— Реци Милутину да се и он склања, а жандарми нека пале. Имаћемо времена и прилика да лепше куће саградимо. . .

Пред крај тога дана, 11. јула, напустили смо Полој и дошли опет у центар села, ггозаци куће Миленка Самарцића. Сутрадан нас је ту затекао Милутин Беловуковић Ерцов и обавестио да су у току ноћи између 11. и 12. јула жандарми упали у село и похапсили моје синове Милосава и Радосава, синовца ми Ранисава, те очеве Лале и Ацомира — Михаила Станковића и Милутина Ивића и отерали их прво у жандармеријску станицу у Црној Бари, а затим у срески затвор у Богатићу. Ипак, Радосав је успео те ноћи да се повеже са Драганом Станковићем и пошаље писмо у Црну Бару. Моји синови похапшени су у кући Младена Турудића, а Ранисав, Михаило и Милутин код својих кућа. Тако су жандарми, да баш не оду „празних руку“, уместо нас илегалца похапсили наше синове и очеве. Тих дана жандарми су извршили праву рацију и по осталим селима Мачве и похапсили изванредан број виђенијих људи — Милана Ђаковића из Глоговца, Стевана Радосављевића из Салаша Ноћајског, Саву Шестића из Шеварица, Рајка Гладовића из Дубља, и друге. Хапшењем Ђаковића, илегална група из Глоговца склонила се на друго место, тако да смо изгубили везу с њом. . .

Једног дана, док смо били у Требљевинама, изненада се из даљине појави Драган Станковић, још са једиим другом. Друг је био омањег раста, весео, увек насмејан. Ускоро, зачули смо уговорени знак па смо се јавили Драгану и он је с тим другом дошао код нас. Тек тада смо сазнали да је то Душан Остојић, сарачки радник из Клења!, тада организациони секретар Окружног комитета Партије а касније политички комесар нашег Одрета. Дошавши код нас и спазивши оружје, Душан се зачуди:

— Па, ви и оружје имате! — рече весело.

Ми смо били сви на окупу и Душан нам саопшти да је упућен од стране руководећих другова да нам јави, да одмах идемо на један важан састанак. Састанак ће се, како нам је Душан рекао, одржати у близини села Слеччевића, Потребно је да идемо у правцу Шапца и кад стигнемо до штитарске пруге, треба да кренемо у правцу Слеччевића и на десетом километру железничке пруге да се јавимо уговореним знаком. После Душановог одласка одржали смо састанак на коме смо закључили да пешке са оружјем нећемо моћи неопажено стићи до Слеччевића, да је најбоље да упутимо два друга на бициклима. Одмах смо јавили у село да нам дотерају два бицикла, а затим су рано ујутро Лала и Ацомир

пошли преко Богатића и Белотића у правцу Штитара, Они су поступили како је Душко Остојић рекао, али никакву везу нису пронашли, па су се вратили нама у Требљевине.

Непосредно пред наш покрет на Бубању, док смо се још налазили у Требљевинама, дошао нам је наш стари познаник Глигорије Глиша Малетић, ковач из Бановог Поља. Он ое једно време крио у Новом Селу а касније у Равњу код Стојана Анића и кад је Стојан ишао у Јадар по оружје, Глиша је дошао код нас. Чим је дошао у нашу групу, ми смо га наоружали. Видећи пушку у својим рукама, Глиша је некако дечачки поскочио, иољубио пушку И уСКЛИКЊУ:

— Где сте, Немци, мајку вам иљачкашку! . . .

Од Цвеје Бркића добили омо поруку да наша илегална група одмах дође у Глушце.

Сутрадан, 15. јула, окупили смо се у Пољанској и договорили куда и како да идемо. Били смо снабдевени храном, оружјем, имали смо и пет шаторских крила, које нам је дао Драган Станковић. Ту су нам били дошли Драган Станковић, Тула Андрић и Милић Бучић да нас испрате.

Изљубили смо се с њима и кренули. У нашој колони било нас је седморица: Лала Станковић, Ацомир Ивић, Миленко Самарцић, Марко Јовановић, Глиша Малетић, Лаца Госпавић Ноћа-јац, и ја. Сваки од нас био је снабдевен следећим наоружањем: 1 пушка, 2 бомбе, 300—350 пушчаних метака, 1 војничка торбица. Револвера је било укупно пет, а имали смо их. Лала, Ацомир, Миленко, Марко и ја. Исто тако, нас петорица имали смо и по једно шаторско крило. Пушкомитраљез, којег нам је Стојан Анић донео једном приликом из Јадра, носили смо наизменично. Остале пушке већ смо били поделили нашим сарадницима у селу: Младену Турудићу, Милићу Бучићу, Милошу Бучићу, Миладину Ивићу, Витомиру Ивићу Брезовцу, Милисаву Б. Беловуковићу, Милисаву Симићу и још неким друговима. Наша група је 15. јула расиолагала оа следећим наоружањем, укупно: 22 пушке, 1 пушкомитраљез, 5 револвера, 15 бомби и три и по сандука нове пушчане муниције, као и наведена шаторска крила и војничке торбице, које смо понели.

Већ је био пао мрак кад смо из Пољанске прешли на равњанску страну и поред мртваје Засавице кренули стазом у Раденковић. Почела је да ромиња киша. Под заштитом тамне ноћи, уз мало веће одстојање, газећи скоро војничким кораком, колона од седам партизана прошла је кроз село, праћена лавезом паса, У среду, 16. јула, пред саму зору, стигли смо на Бубању. Ту је, истог дана, формиран Мачвански партизаиски одред.

Милан БЕЛОВУКОВИЋ ДЕВА